

ภูมิหลังของนักการเมืองสตรีกับการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง
: ศึกษากรณี การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล ตำบลห้วยกระเจา

นาย อภิชาติ เจริญวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๒

ISBN 974-569-770-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

15568

I 194 496.8.54

RELATIONSHIPS BETWEEN BACKGROUNDS OF WOMAN POLITICIANS
AND POLITICAL RECRUITMENT : A STUDY OF
MEMBERS OF THAI MUNICIPAL COUNCILS

Mr. Apichai Janeteerawong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Government
Graduate School
Chulalongkorn University

1989

ISBN 974-569-770-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ภูมิหลังของนักรบ เมืองสครักกับการ เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง
ศึกษากรณี การ เข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล หัวประเทศ

รศช นายอภิชัย เงินธรวงศ์

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสุตรปริญญามหาบัณฑิต

..... ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์) คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อภิษฐ์ เจนธีรวงศ์ : ภูมิหลังของนิกการเมืองสตรีกับการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง : ศึกษากรณี การเข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศ (RELATIONSHIPS BETWEEN BACKGROUNDS OF WOMAN POLITICANS AND POLITICAL RECRUITMENT : A STUDY OF MEMBERS OF THAI MANICIPAL COUNCILS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.พรศักดิ์ ม่องแผ้ว และ รศ.ดร.อมรา พงศาพิชญ์, ๓๐๔ หน้า.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรีทั่วประเทศ และหาความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรี ในฐานะนิกการเมืองสตรี กับการเข้าสู่กระบวนการทางการเมือง

วิธีดำเนินการวิจัยมี ๒ วิธี คือ วิธีที่ ๑ ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากสมาชิกสภาเทศบาลสตรีทั่วประเทศ ๑๑๐ คน วิธีที่ ๒ จับสลากเพื่อสุ่มหากรณีศึกษาจากสมาชิกสภาเทศบาลสตรีทั่วประเทศ โดยถือพื้นที่ ๔ ภาคเป็นเกณฑ์ ประโยชน์ที่ได้รับก็คือ วิธีแรกให้ภาพกว้างในขณะที่วิธีหลังให้ภาพลึกของเรื่องที่วิจัย

ผลของการวิจัยพบว่า ปัจจัยหลักทางภูมิหลังที่มีผลต่อการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลสตรี คือ ความเป็นทายาททางการเมือง และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวของสมาชิกสภาเทศบาลสตรีดังกล่าว หรืออีกนัยหนึ่ง กล่าวได้ว่า การได้รับมอบหมายให้ลืบทอดตำแหน่งทางการเมืองจากครอบครัว และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เป็นปัจจัยหลักของการเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองของสมาชิกสภาเทศบาลสตรี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... การปกครอง.....

สาขาวิชา ..... การปกครอง.....

๒๕๓๓

ลายมือชื่อนิติคน

ลายมือชื่อคณาจารย์ที่ปรึกษา

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

APICHAJ JANETEERAWONG : RELATIONSHIPS BETWEEN BACKGROUNDS OF WOMAN POLITICIANS AND POLITICAL RECRUITMENT : A STUDY OF MEMBERS OF THAI MUNICIPAL COUNCILS. THESIS ADVISORS : ASSO. PROF. PORNSAK PHONGPHAEW AND ASSO. PROF. AMARA PONGSAPICH, 309 PP.

This research includes two objectives : (1) to survey backgrounds of woman municipal council members, and (2) to study relationships between backgrounds of woman municipal council members as politicians and the political recruitment processes involved.

The procedure of research can be separated into 2 stages. The first stage is sending 110 questionnaires to all woman municipal council members for general background information. At the second stage, in-depth case studies were selected within each region using random sampling technique.

The results show that women who are recruited into municipal politics and are woman municipal council members are those who come from economically well-to-do families and they have been chosen by family members to represent the family. Other factors such as age, sex, education, etc. are not important criteria.

ศูนย์วิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... GOVERNMENT
สาขาวิชา ..... GOVERNMENT

ลายมือชื่อนิติ

Apichai Janeteerawong

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากทุนอุดหนุน วิทยานิพนธ์ ของบัณฑิตวิทยาลัย และทุนวิจัยสครีศึกษา ของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ร่วมกับมูลนิธิฟอร์ด จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์มากที่สุด เท่าที่ภูมิความรู้ของผู้วิจัยจะทำได้ เพื่อให้สมตั้ง เจตนารมณ์แห่งทุนและผู้ให้ทุน

นอกจากความสนับสนุนด้านทุนทรัพย์แล้ว ผู้วิจัยยังได้รับความเมตตาและความช่วยเหลือทางสติปัญญา ประสพการณ์ และทักษะในการวิจัยจากคณาจารย์ทั้งหลาย ซึ่งได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า คอยให้คำปรึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา ไม่ว่าจะเป็น ท่านศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ สุขสำราญ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. วิชา สุจริตชนารักษ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. กนลา สุขพานิช-ขันหปราบ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาวงศ์ จันทวานิช โดยเฉพาอย่างยิ่ง อาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านของผู้วิจัย คือ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์ รวมตลอดทั้งปียมิตรที่คอยแนะนำที่ท่าลิ่งใจ อาทิ คุณบุญธรรม เลิศสุขีเกษม คุณกัมพล บุณณะ ร.ค.ท. ชูชาติ น้อยคนดี คุณนภัสศิริสัมพันธ์ กอรรคอน คุณบุบผา ชีระนนท์ คุณบุรี เจียรระสุหัตตรา คุณเอานาง สุขสุเคศ และ คุณสิริพร-อภิสิทธิ์ เงินธรวงศ์ ฯลฯ และงานวิจัยชิ้นนี้จะสำเร็จไม่ได้เลย ถ้าขาดผู้ให้ข้อเท็จจริงด้วยความร่วมมืออย่างน่าพอใจยิ่ง คือ ท่านสตรีทั้งหลายผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาล เทศมนตรี และนายกเทศมนตรี ตลอดจนกองการเลือกตั้ง และกองราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ผู้บังคับบัญชาแห่งเทศบาลเมืองนครพนม ที่กรุณาอนุญาตให้ผู้วิจัย ได้เดินทางมาสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ที่กรุงเทพมหานคร และบิดา-มารดา ซึ่งสนับสนุนในด้านการเงินและที่ท่าลิ่งใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา จนสำเร็จการศึกษา คุณประเวศน์ของงานวิจัยนี้ของมอบแก่ โครงการสครีศึกษา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งประสิทธิ์ประสาทแนวความคิดทางสครีศึกษาแก่ผู้วิจัย.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
๑. บทนำ.....	๑
๒. แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๑๕
๓. อดีตและปัจจุบันของสตรีกับการ เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง.....	๔๔
บทบาททางการเมืองของสตรีในประวัติศาสตร์ของโลก.....	๔๔
ความเป็นมาของบทบาททางการเมืองระดับประเทศของสตรี.....	๖๗
ความเป็นมาของบทบาททางการเมืองระดับท้องถิ่นของสตรีกับ- ระบบเทศบาล.....	๗๗
๔. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสตรีในการ เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองระดับ- เทศบาล.....	๘๔
ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรีทั่วประเทศ	๘๖
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อนักการเมืองท้องถิ่นสตรีในการ เข้าสู่ตำแหน่ง- สมาชิกสภาเทศบาล.....	๑๒๗

บทที่	ช หน้า
๕. กรณีศึกษาภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรี เทศมนตรี และนายก- เทศมนตรี.....	๑๓๐
การเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองของสตรีผู้ดำรงตำแหน่งนายก- เทศมนตรีสตรี.....	๑๓๖
การเข้าสู่กระบวนการทางการเมืองของสตรีผู้ดำรงตำแหน่ง เทศมนตรี- และสมาชิกสภาเทศบาล.....	๑๔๐
เปรียบเทียบกรณีศึกษาการ เข้าสู่ตำแหน่งสมาชิกสภา เทศบาลสตรี- กับลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของสมาชิกสภา เทศบาลสตรีทั่ว- ประเทศ.....	๒๓๑
จ. บทสรุป.....	๒๓๖
แนวโน้มในการ เข้าสู่กระบวนการทางการเมืองระดับเทศบาลของ- นักการเมืองท้องถิ่นสตรี.....	๒๔๖
บรรณานุกรม.....	๒๔๗
ภาคผนวก.....	๒๔๖
ประวัติผู้เขียน.....	๓๐๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

- ๑ ตาราง เปรียบเทียบจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้ง สท.กับผู้สมัคร
รับเลือกตั้ง สท. ทั่วประเทศ จำแนกตามเพศ..... ๖
- ๒ ตารางแสดงจำนวนเทศมนตรีและนายกเทศมนตรีทั่วประเทศ... ๗
- ๓ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) จำแนกตามเพศ จาก
ปีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๑..... ๗๐
- ๔ จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลสตรียุคปัจจุบัน จำแนกตามภูมิภาค
จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘... ๗๗
- ๕ ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรีทั่ว
ประเทศ จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๒๘..... ๗๙
- ๖ ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภูมิหลังของสมาชิกสภาเทศบาลสตรีที่
สมรสแล้ว จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๒๘..... ๑๐๗
- ๗ สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรีในบ้ปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑)
ทั่วประเทศ จำแนกตามอายุร่ทาง การเมือง และอายุ..... ๑๕๙

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่

หน้า

๘	สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายก เทศมนตรีในบัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ทั่วประเทศ จำแนกตามสัญชาติของบิดา และวุฒิการศึกษา...	๑๖๑
๙	สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายก เทศมนตรีในบัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ทั่วประเทศ จำแนกตามมูลเหตุแรงจูงใจในการสมัครรับ เลือกตั้ง และบุคคลที่ให้การสนับสนุนทางการเมือง.....	๑๖๓
๑๐	สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายก เทศมนตรีในบัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ทั่วประเทศ จำแนกตามประสบการณ์ทางการเมืองของ ครอบครัวพ่อแม่ ของครอบครัวฝ่ายสามี และของสตรีเอง...	๑๖๗
๑๑	สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายก เทศมนตรีในบัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ทั่วประเทศ จำแนกตามอาชีพหลัก และรายได้ต่อเดือน โดยเฉลี่ย.....	๑๗๑
๑๒	สตรีที่ดำรงตำแหน่งนายก เทศมนตรีในบัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๓๑) ทั่วประเทศ จำแนกตามภูมิลำเนาที่ลงสมัครจนได้รับเลือกตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณะ.....	๑๗๖
๑๓	สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามกรณีศึกษา ทัว ประเทศ จำแนกตามฝักฝ่าย อาวุโสทางการเมือง และอายุ..	๒๑๑
๑๔	สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามกรณีศึกษา ทัว ประเทศ จำแนกตามฝักฝ่าย สัญชาติของบิดา และวุฒิการ ศึกษา.....	๒๑๓

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แสดงสัดส่วนของการ เข้ามมีส่วนร่วมทางการ เมืองระหว่าง เพศชายและ เพศหญิง	๕๖
๒	แสดงโครงสร้างและกระบวนการทางการ เมืองของระบบ เทศบาล	๘๐
๓	แสดงกรอบการวิเคราะห์ของงานวิจัยนี้	๑๒๗
๔	แสดงภูมิลาเนาที่ได้รับเลือกตั้งของกรณีศึกษานายกเทศมนตรี หัวประเทศ ๘ ท่าน จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘	๑๓๕
๕	แสดงภูมิลาเนาที่ได้รับเลือกตั้งของกรณีศึกษาเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลฝ่ายเสียงข้างมาก และสมาชิกสภา เทศบาลฝ่ายเสียงข้างน้อย จากการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อ . . . วันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๘	๑๗๕

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่

หน้า

- ๑๕   สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามภรณีศึกษา ทัว
ประเทศ จาแนกคามฝักฝาย มูลเหตุแรงจูงใจในการสมัคร
รับเลือกตั้ง และบุคคลที่ให้การสนับสนุนทางการเมือง..... ๒๑๕
- ๑๖   สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามภรณีศึกษา ทัว
ประเทศ จาแนกคามฝักฝาย ประสพการณ์ทางการเมืองของ
ครอบครัวพ่อแม่ ของครอบครัวฝายสามี และของสตรีเอง.. ๒๑๕
- ๑๗   สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามภรณีศึกษา ทัว
ประเทศ จาแนกคามฝักฝาย อาชีพหลัก และรายได้ค่อเดือน
โดยเฉลี่ย..... ๒๒๓
- ๑๘   สตรีที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลคามภรณีศึกษา ทัว
ประเทศ จาแนกคามฝักฝาย ภูมิลำเนาที่ลงสมัครจนได้รับ
เลือกตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสาธารณะ..... ๒๒๖

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย